

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Slægt & Stavn

3. kvartal 1992:3

Skilt for jordmoderen Katrine Marie Povlsen 1785. – Privateje.

ISSN 0107 - 539x

udgives af
SLÆGTHISTORISK FORENING FOR STORKØBENHAVN

Formand:	Jørgen Aasberg Mac Donald Alle 15, 2750 Ballerup	- 42 97 01 71
Kasserer:	Lone Wredstrøm St. Kongensgade 89, 2., 1264 K	- 33 32 79 13 (EFTER KL 18)
Ansvarshavende redaktør:	Lone Wredstrøm St. Kongensgade 89, 2., 1264 K	- 33 32 79 13 (EFTER KL 18)
Øvrige redak- tionsmedlemmer:	Bjørn Sommer Åboulevarden 14, 2200 N	- 31 35 23 89
	Grethe Aasberg Mac Donald Alle 15, 2750 Ballerup	- 42 97 01 71
Tidsbestilling til biblioteks- besøg i Mormon- kirken	A M Krogh-Thomsen Hedebyvej 5, 3650 Ølstykke	- 42 17 92 51

Bladet sendes gratis til foreningens medlemmer.

Bladet udsendes 4 gange årligt - sidst i februar, begyndelsen af maj, midt i august samt midt i december. Hvis De ikke har fået bladet omkring disse terminer, bedes De rette henvendelse til Deres lokale postkontor.

Dead-line for indsendelse af artikler er 1. januar, 1. april, 1. juli samt 1. november.

For enkelte numre er prisen kr. 10 eller i årsabonnement kr. 40 (4 numre pr. årgang), der kan indbetales på foreningens girokonto nr 2 20 86 28.

Kontingent for medlemsskab af Slægtshistorisk forening for Storkøbenhavn koster kr. 100 årligt - samboende partner kr. 50 årligt.

Indlæg sendes til: St. Kongensgade 89, 2., 1264 K

Eftertryk med kildeangivelse tilladt.

*****

HUSK 1. september er sidste frist for tilmelding til årets
Båring kursus.

Forårsudflugt

I år gik turen til det danske land og ikke som de 2 foregående ture, hvor vi har været i Sydsverige.

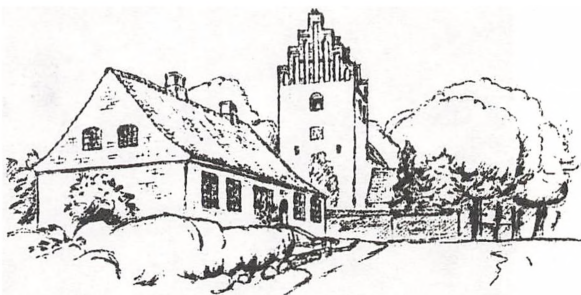
Lørdag, den 23. maj kl. 0900 var vi en flok, 38, - alt for lille, når der nu er plads til 50 - der entrede bussen ved Sjelør Station.

Vejret var varmt og solrigt - Det har det jo været denne sommer - og turen gik til Stevns.

Bussen havde køleboks og inden starten, blev den fyldt med øl og vand, som der blev brug for på turen.

Idet vi krydsede Tryggevælde Å, passeredes Elverhøj et af vore klenodier inden for teaterverdenen, derefter videre forbi godset Juellinge, Frøslev til Lille

Heddinge, hvor vi blev modtaget på den gamle rytterskole. Her blev vi hurtigt bænket i skolestuen, hvorefter Lærerinden satte os i arbejde. Vi sang: "I østen stiger solen op....", og blev "hørt" i gotisk læsning.

RYTTERSKOLEN OG KIRKEN I LILLE HEDDINGE.

Graf-8

Hun fortalte endvidere om hele baggrunden for oprettelsen af de gamle almueskoler - hvorefter vi fik fri for på egen hånd at kunne udforske museet, der er indrettet i skolen.

Vi kørte videre til Stevns Klint - nærmere bestemt Højerup Kirke, hvor vi beså resterne af kirken og fik os en snak om naturens kræfter.

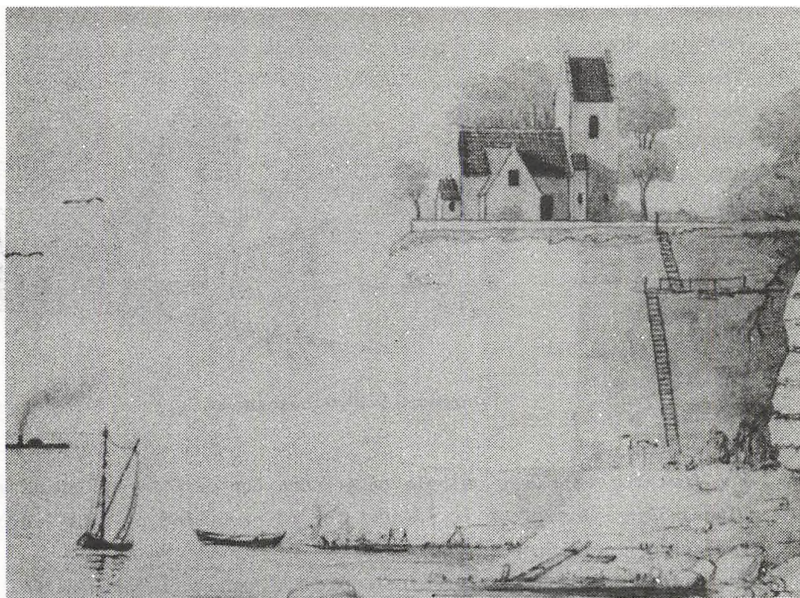
Vi samledes derefter ved Højeruplund Traktørsted - lige ved kirken. Her fik vi sprængt nakkekam med gemyse og kaffe med kringler, drikkevarer var som sædvanlig for egen regning.

Efter spisningen gik vi over vejen til Stevns Museum, hvor en kyndig guide førte os rundt i det spændende egnsmuseum.

Turen gik derefter videre til Store Høddinge, hvor vi besøgte byens ottekantede kirke - Sct. Katharina kirke - Kirken mindede meget om rundkirkerne på Bornholm.

På vej hjem passerede vi Gjorslev, hvor vi besøgte parken, og på lidt afstand kunne se, hvor TV-Gøngehøvdingens Ib sad på taget.

Vi var tilbage ved Sjlør kl. 1730 - en lang række indtryk rigere og jeg tror, at vi alle glæder os til udflugten næste år.

Litteraturliste

Til orientering for nytilkomne medlemmer samt genopfriskning for "gamle" medlemmer vil jeg fortælle om foreningens 2 forskellige litteratur tilbud.

I dette nummer har jeg lavet en lang "genealogica"-liste - d.v.s. en liste over genealogisk (slægtshistorisk) og anden beslægtet litteratur.

Disse bøger er udkommet indenfor det foregående ca. 1/2-3/4 år og kan alle lånes på landets biblioteker. Langt de fleste titler vil dog ikke være indkøbt til ens lokale bibliotek, men alle kan fremskaffes - De skal blot bede bibliotekaren bestille titlen hjem til Dem.

Derfor er biblioteks opstillings-signaturen påført hver enkelt titel til sidst i en parentes. Tag evt. bladet med ved bestillingen, det kan lette arbejdet.

Genealogica-listen vil være i bladet ca. 1-2 gange årligt.

BOGSAMLING

Men foreningen råder også over en bogsamling. Den står på Priorvej i et lokale ved siden af studierummet på 2. sal.

Her finders mange forskellige opslagsværker samt f.eks. årbøgerne fra Selskabet for dansk genealogi og personalhistorie samt Genealogiska Förening. Samtlige numre af "Slægt & Stavn" samt "Hvem Forsker Hvad" og "Jeg arbejder med".

Alle bøger kan hjemlånes. Biblioteksrummet er åbent i.f.m. vores foredrag, så kom gerne i god tid.

Bøgerne udlånes ved, at man henvender sig til mig eller en anden fra bestyrelsen, som noterer Deres navn og udlånsdato på et løst kort bag i bogen. De kan beholde bogen indtil næste foredrag, hvor De bedes aflevere den til mig, således at De kan blive slettet på udlånskortet.

Længere lånetid kan aftales.

Der findes en trykt oversigt over bogbestanden ordnet i et ringbind. Den vil være fremlagt nede i foredragssalen, men kan ikke hjemlånes.

Lone Wredstrøm

Hvem forsker hvad

Atter i år vil samtlige medlemmer af foreningen modtage "Hvem Forsker Hvad", som udkommer i september måned.

For at mindske foreningens portoudgifter uddeles hæftet ved foredragene den 14. september (hvis vi har modtaget dem fra udgiveren) samt den 12. oktober.

Først derefter vil de resterende eksemplarer blive sendt til medlemmerne.

Hvis De ønsker at modtage hæftet, så snart vi har modtaget dem fra udgiverne, bedes De inden 10. september indbetale kr. 17.00 til dækning af porto og kuvert med etiket på foreningens girokonto 2 20 86 28.

Lone Wredstrøm

ADRESSER

Hermed en opfordring til alle bladets læsere.

Hvis De falder over interessante slægtshistorisk-relevante adresser på ferie i udlandet, så send et par linier til redaktøren.

Selv er jeg stødt på denne i turistbrochuren om Edinburgh i Skotland.

SCOTTISH ROOTS ANCESTRAL RESEARCH SERVICE

57 - 59 High Street (Royal Mile) Edinburgh tel. 031-557 6550

Professional genealogical investigators, specialising in authentic Scottish records. Admission Free.

BOGANMELDELSE

Det kgl. Biblioteket har anskaffet et nyt stort opslagsværk, The Scandinavian Biographical Archive (SBA).

SBA er delt i to rækker, sektion A: personer fra Danmark, Norge og Island og sektion B: Sverige og Finland. Værket består af mikrofilmmede indførsler fra en lang række ældre personalhistoriske værker, ordnet i ét stort alfabet. Ved et enkelt opslag om en bestemt person finder man ikke bare en henvisning til, hvor vedkommende behandles, men selve teksten/teksterne om personen. Især for mindre kendte personer, hvor man tidligere har skullet lede i lang tid, er SBA særdeles nyttig. Det er tilstræbt, at alle fag og områder er medtaget.

SBA har visse begrænsninger: biografiske værker, udkommet efter omkring 1925, er af ophavsretslige grunde ikke medtaget, ligesom meget store specialværker er udeladt. En oversigt over de benyttede værker og et nyttigt forord findes i et trykt hæfte, opstillet på læsesalen på Slotsholmen.

Tilsvarende er følgende biografiske microfiche-opslagsværker opstillet på Slotsholmen:

- * British Biographical Archive
- * Deutsches Biographisches Archiv
- * Archivio Biografico Italiano
- * Archivo Biografico de Espana, Portugal et Iberoamericana

Adgang til benyttelse af microfichene og vejledningen i kopiering af enkeltartikler sker ved henvendelse til skranken på læsesalen.

Sakset fra: Magasin for Det kongelige Bibliotek 7. årgang nr 1
juni 1992

Arkivbesøg

Fra bladet "Slægten" nr. 6 - juli 1992, der udgives af Sæmmenslutningen af Slægtshistoriske Foreninger har vi "sakset" følgende artikel:

Med virkning fra 1. marts 1992 er der sket ændringer vedr. forholdene på hovedlæsesalen på arkivet i Viborg.

Af de 59 pladser er fortsat de 4 første såkaldte korttidspladser med udskiftning hver anden time. - Nyskabelsen er, at de følgende 10 pladser kan reserveres af besøgende, der kommer langvejs fra. - Og endelig er der til alle de 59 pladser fremstillet nummerskilte, ophængt på en tavle som hotelværelsesnøgler i vestibulen, hvor man ved ankomsten ved at tage et ledigt nr. selv reserverer een af de resterende 45 pladser - evt. for resten af dagen.

De 10 reservationspladser - nr. 5-14 - kan telefonisk (86 62 17 88 hver dag 8.15-10.00 tidligst 14 dage og senest dagen før) for een og samme person reserveres for max. 6 dage ad gangen. Betingelsen er, at man bor mere end 80 km. i luftlinie fra Viborg; d.v.s. groft sagt enten nord for Limfjorden (altså i Thy, Hanherrederne eller Vendsyssel og Kær herred), på det yderste Djursland (Grenå, Tirstrup og Ebeltoft med omegn) eller syd for Hedensted, Jelling, Sdr. Omme og Skjern eller vest for Ringkøbing. - Handicappede har uden hensyn til bopæl samme ret til reservation som besøgende, der kommer langvejs fra. - Hvis man ikke møder før kl. 9.15, bortfalder reservationen.

Fordøren åbnes kl. 8.45 og efter læsesalens åbning kl. 9.00 hænges det selvvalgte nr. på en krog på pladsen; når man ikke længere ønsker at benytte pladsen på hovedlæsesalen, afleveres nummeret ved skranken.

Har man ikke reserveret plads, og er der ikke flere ledige pladser af numrene 15-59, kan man ved henvendelse ved skranken dels forsøge at sikre sig en korttidsplads og dels blive skrevet op til senere ledigtblevende af de alm. pladser, eller man kan benytte kopilæsesalen med dens mange kopier, dels af alle kirkebøgerne før 1814, Viborg landstings skøde- og panteprotokoller, div. matrikler og folketællinger i papirkopi og på film samt lægdsruller på film.

Det er erfaringen fra daglige besøg på landsarkivet, at de nye ordninger giver en meget mere retfærdig fordeling af de pladser, der nu en-

gang er til rådighed, end de tidligere forhold, hvor alle var sig selv nærmest! - De besøgende udviser jo også nu egentlig køkultur i ventetiden før hoveddørens åbning kl. 8.45.

De handicappede har dog ikke gode forhold ved ankomsten til arkivet; bagdørene er lukket, og fliserne til fordøren kan ikke tåle bilkørsel. - Disse for gangbesværede meget kedelige forhold kunne let forbedres: Bagdøren med kø og køkultur åbnes 8.45 (og forbliver åben), og fordøren åbnes ved arkivets officielle åbning 9.00. - En sådan ændring vil sikre ledelsen en hædersplads i de besøgende bevisthed; det må jo ikke glemmes, at arkivgæsters gennemsnitsalder ikke ligger under de 40.

Anton Blåbjerg

Om halvandet år skal det være slut med at slås om pladsen i Rigsarkivet, som skal forbedres for over 11 mio. kr. Stueetagen i den brandskadede Proviantgården i København skal huse en ny læsesal.

Læsesalen er for lille, to læsesale til mikrofilm ligger dårligt, mens kantine og toiletter er for pauvre. Den nye læsesal får plads til 117 forskere og andet godtfolk. Heraf går 45-50 pladser til at studere mikrofilm,

10 kan bruge fotokopier, 2 studere kort, 16 kan lege med PC, mens der bliver 30-40 almindelige pladser. Samtidig indrettes ordentlig kantine og toiletter.

Håndværkerne tager fat kort efter nytår, så Rigsarkivet er renoveret i efteråret 1993, lover kulturminister Grethe Rosbøll (K), som har bedt Folketingets finansudvalg bevilge beløbet.

Politiken
den 16.06.1992

-

„Noget til Oplysning om de fra den kongelige Stiftelse i Kiøbenhavn for nyfødde Børn på Landet til Opfostring udsatte Børn.“

I anledning af Cancellie-Rescriptet af 11te October 1794.

Sådan lyder overskriften på en artikel i månedsskriftet IRIS fra 1795. Heri henvises til Biskop Balles skrivelse til præsterne på landet (på Sjælland og Møen - undtagen købstæderne), at de ikke må nægte at udstede attester til bønderfolk, der er villige til at modtage de stakels forladte børn, såfremt der intet er at udsætte på folkenes moral eller de ej leve i usselhed.

Tværtimod skal præsten opmuntre de af deres sognefolk, som kunne modtage disse børn, til at iværksætte denne kærlighedsgerning.

Baggrunden for denne henstilling var, at man på den kgl. Opfostringsstiftelse var i yderste forlegenhed med et stort antal børn, og at der nu sjældent kom bønder til staden for at modtage børn til opfostring. Man prøver nu at finde grunden til den manglende interesse. F.eks. nævnes præster, der ikke er interesserede i at have sådanne børn i sognet, da de kræver tilsyn med opfostringsmødrene samt besvær med alimentationsregnskabets førelse, idelige forskud og udlæg af præsten. En anden årsag til uvilje mod plejebørn kommer fra godsejerne, der skal give tilladelse eller forbud. Som undskyldning hævdes, "at det ville bevirke dovenskab blandt godsets koner", der jo også skulle hjælpe på godset.

Udskiftningen har fremmet velstanden blandt almuen, ja selv blandt husmænd er der fremgang, idet de har fået mere jord, som det bedre kan betale sig at opdyrke frem for at opfostre københavnske børn, der især som spæde kræver megen pasning (for 3½ skilling om dagen).

Hvis udsættelsen af børn ikke skal falde helt væk, må direktionen søge at bevirke, at diætpengene bliver forhøjede, da alt er steget meget i pris siden 1770, hvor reglementet blev fastlagt. I de udskiftede sogne, hvor der er 60 til 80 på udmarkerne udflyttede huse, må det uægtelig være vanskeligt for præsterne at have tilsyn med fostermødrene. Man har været ude for selv i en lille by, at en fosterfader har søgt at skjule et forsterbarns død, for des længere at kunne hæve di-

ættingene. Hvor meget sværere bliver det så ikke nu, med de langt bort flyttede huse, at holde tilsyn med den slags.

Fra de sogne, hvor udskiftningen ikke er gennemført, udvander en mængde husmandsfamilier - endog familier med opfostringsbørn, der trods flytning regnskabsmæssigt hører til de tidligere sogne, hvorfra de stadig skal have diætpenge, da det nye sogn intet vil have med det at gøre, så tilsynet fra præsten må foregå ved rejser, eller fosterforældre må rejse til præsten med barnet for at bevise, at det stadig lever og er berettiget til hjælpen.

Tilbage i de ikke udskiftede sogne bliver kun de usle og fattige uden fremdrift, som ingen andre vil have, og de er ikke tjenlige til at betros disse forladte børn til opfostring. Disse anser endog deres egne børn som en byrde og er ikke engang bedrøvede, hvis de slipper for den byrde ved børnenes død. De beklager sig, hvis deres børneflokk vokser, men trods deres trykkende armod forlanger moderen et opfostringsbarn som tilskud til armoden, som sikkert går mest ud over det fremmede barn.

Mange unge mennesker har giftet sig tidligt, men må ofte arbejde begge to, endda forskellige steder, så får de børn, er de ofte henvist til at passe sig selv, ja opdrages endda til at tigge. Nogle af disse unge koner finder vej til Fødselsstiftelsen, så de slipper af med deres barn.

Desværre betragtes opfostringsbørn som et privilegeret næringsmiddel for dovne husmandskoner, der søger dette som en udvej for at kunne leve. Knap har de begravet et opfostringsbarn, før de forlanger attest på et andet, ja helst to ad gangen, uden hensyn til årstid eller vejens længde. Dertil forledes de af de ganske vist ringe håndpenge; såsnart de har fået dem og hentet barnet, behandler de det samvittighedsløst, da det endda på lange rejser dør, før de når hjem med det. Når præsten skal udstede attest på fostermoderens egnethed til at modtage plejebørn, kan han udfra sit kendskab til hendes tidligere børns pasning, samt om hun kan give bryst eller ej, slutte attesten med at overlade det til stiftelsen at afgøre, om vedkommende er egnet.

Det sker også, at plejemødre uden attest henvender sig direkte til stiftelsen for at hente børn, idet de henviser til tidligere børn, men her skal de afvises. Det sker desværre alligevel, at det lykkes dem at

skaffe sig et plejebarn mod sognepræstens anbefaling.

Den bedst egnede plejemoder er en ung venlig kone, der som moder er vant til at tage sig af børn, der har født for nylig og mistet sit barn, idet hun så kan give det fremmede barn bryst. Man ved af erfaring, at komælk er ufordøjelig for spæde børn, og at flasken, der bruges, især om sommeren da mælken kan blive sur, er meget farlig for barnet, ligesom hygiejnen ikke er den bedste.

Mange af den sidste gruppe børn dør i en tidlig alder, hvis de ikke af natur er stærke, hvorimod de med bryst opfødte børn oftest bliver så store, at de kan være plejeforældrene til nytte.

Dette er et resume af ovenomtalte artikel i IRIS.

Efter fattigvæsenets nye indretning (1803) med sognekommisioner havde præsten forsædet - han skulle opmuntre bønderne til at modtage plejebørn, men samtidig vogte sognets kasse mod senere fattigforsørgelse af sådanne børn, hvis de efter 6 år stod hjælpeløse. Derfor besluttede man endelig (iflg. klg. resolution 17.06.1803) fra 01.07.1804 at forhøje plejelønnen. Man foreslog 2 mark 8 skilling om ugen i det første år, hvor børnene krævede mest pleje, fra 2. til 6. år incl. 2 mark ugentlig, derefter 7. til 8. år 24 skilling ugl, 9. til 10. år 1 mark ugl. og for 10. till 14. år 2 rigsdaler årligt. Ved konfirmationen udbetaltes 5 Rdl. og dermed ophørte hjælp og kontrol, men plejeforældrene havde rådighed over børnene til det 20. år. Plejeforældrene havde ret til at afgive plejesønner til soldatertjeneste i stedet for egne sønner.

Efter den sidste ændring blev udgiften pr. barn i 15 år ialt 169 Rdl. i stedet for som tidligere i 6 år 121 Rdl. årl. incl. plejeforældrenes eftergivne ekstraskat. Man regnede også med, at plejebørnene tidligt kunne være til hjælp og efter det 15. år være arbejdsføre uden løn.

Præsterne skulle årlig på en højtidsdag for menigheden bekendtgøre opfostringsvilkårene, attestere plejemødrenes brugbarhed, føre tilsyn med børnene (hjulpes af degn og skoleholder) samt føre regnskab med de bevilligede penge.

Hvor tyngende dette tilsyn kunne være, fremgår af en rapport fra residerende kapellan i Asminderød/Grønholt og Fredensborg, Chr. Saxtorph, fremsendt 21.04.1803 til direktionen for den kgl. opfostringsstiftelse. Han skriver efter en lang indledning med mange selvbejdelselser:

"Her møder mig et Syn især i Grønholt Bye af usle Spæde - et Syn ved hvis Betragtning det menneskelige ufordærvede Hjerter ikke kan andet end gyse. Indesluttede inden 4 Vægge i mørke smudsige Huller og af en indpresset giftig Luft, skjulte i gennemsigtige og skidne Pjalter, der overalt vidner om den Armod, der hersker iblandt fattige Husmænd på Landet, behæftede med Skab, Skørbug og andre pestiske Sygdomme, saa jeg de ulykkelige smaa til dels overladte til sig selv og deres tunge Skæbne".

"Husmændene er forarmede og dovne, de anser det som Levebrød at have Plejebørn, som faar en umenneskelig Behandling".

På opfostringsstiftelsen skulle læge eller jordemoder undersøge og udspørge den ansøgende plejemoder, for at se om hun var egnet, men de alt for mange børn til udsætning bevirkede, at undersøgelsen var meget lemfældig.

Når man betænker transportforholdene på den tid, undrer man sig ikke over, at spædbørn på 3-4 uger døde, inden de nåede tilbage med dem.

Inger Lerche
Lewaldsvej 3, 5-D
2800 Lyngby
4587 8308

PS. Værnepligtige var indtil 1849 kun det "bondefødte mandkøn", som blev indført i lægdsrullerne ved fødslen. Det vil sige plejebørn, der var født i København var ikke værnepligtige, men kunne som omtalt foroven indsættes i stedet for egne børn af plejeforældrene. Har man f.eks. en forfader, hvorom man ved, at han har været soldat og født i København, kan man sandsynligvis finde ham i Fødselsstiftelsens protokol.

DIS

TIRSDAG DEN 24.11.1992 kl. 19.30 afholder DIS-Danmark (databehandling i Slægtsforskning) i festsalen på N. Zahles Skole, Nr. Voldgade 5, København K, et møde for slægtsforskere, der er interesseret i eller begyndt på at anvende computer til at holde styr på deres aner og efter-slægt. Mødet er specielt beregnet for nybegyndere eller dem, der slet ikke er begyndt endnu, men alle er naturligvis velkomne.

Mødet er ikke et kursus i EDB, men vil kort gennemgå de væsentligste begreber og funktioner, man kommer ud for, når man begynder med EDB, og der vil blive fortalt, hvad modem og BBS kan bruges til inden for slægtsforskningen. Endelig vil der blive vist, hvorledes man anvender et slægtsforskningsprogram, og hvad glæde man kan have af det.

Medlemmer af Slægtshistorisk Forening for Storkøbenhavn er meget velkomne, men vi vil gerne have tilmelding til mødet senest 3 dage før mødet. Deltagergebyr (gælder også for DIS-medlemmer) er 20 kr.

Tilmelding kan ske telefonisk eller skriftligt til:

Elsebeth Paikin, Kildevænget 37, 2100 København Ø, tlf. 39 27 24 33.

Der er telefonsvarer, hvor der kan lægges besked, men husk at opgive navn, antal deltagere og telefonnummer, samt sige at det er fra Slægtshistorisk Forening for Storkøbenhavn.

ARKIVERNES INFORMATIONSSERIE

Mange har ofte efterlyst en informationsserie som den, Rigsarkivet nu udgiver. Arkivernes Informationsserie giver i let tilgængelig og koncentreret form svar på de vigtigste spørgsmål om historie og arkivalier.

Arkivernes Informationsserie omfatter i første omgang 11 små bøger. De er alle skrevet af medarbejdere i Rigsarkivet og landsarkiverne, som er eksperter på de pågældende sagsområder. De har mange års erfaring i at vejlede læg og lærd om netop disse spørgsmål.

Nogle af bøgerne giver en lang række konkrete oplysninger, der gør udnyttelsen af arkivernes samlinger lettere og hjælper til at få det bedst mulige ud af et arkivbesøg.

Andre af bøgerne retter sig især til de mange, der har ansvaret for at sikre bevaringen af nutidens arkiver, inden de afleveres til statens arkiver. Heri gives de tekniske oplysninger, der letter det ansvarsfulde arbejde og svarer på en lang række spørgsmål, som opstår i dagligdagen.

Arkivernes Informationsserie er et hurtigt og uundværligt hjælpemiddel for

- alle historisk interesserede
- alle arkivskabere
- alle lokalhistoriske arkiver
- alle biblioteker
- alle besøgende på arkivernes læsesale
- alle andre (næsten!)

Hvad præsten skrev

Pund og alen

Menighedsrådene
og deres arkiver

Selv dødsboer fortæller

Mark og skilling,
kroner og øre

Kort - om
kort og tegninger

Amtmanden var med til det hele

Alle skrives i mandtal

Brand, vand, mug og grimme dyr

Foreningshistorie og
retsbetjentarkiver

Vælgere i organisation

Jubilæum 1993

Den 15. november 1993 er det 200 år siden, Det kongelige Bibliotek blev et offentligt bibliotek med åben adgang for publikum.

Det sker på et tidspunkt, hvor institutionen har været igennem store ydre og indre forandringer. Det vil derfor være værdifuldt, om lånere og andre med kendskab til biblioteket i forbindelse med jubilæet kunne bidrage til bibliotekets historie i mands minde ved at fortælle om oplevelser og erfaringer herfra gennem de sidste 50-60 år.

Alle med interesse for biblioteket opfordres hermed til at gribe pennen og meddele, hvad de har lyst til at fortælle af erindringer om forhold og personer på biblioteket - korte eller lange, om stort eller småt, oplevet kritisk eller positivt.

Det er Erland Kolding Nielsens håb, at opfordringen vil blive fulgt af så mange, at et udvalg af de indkomne bidrag kan samles i en antologi udgivet i jubilæumsåret, men under alle omstændigheder vil bidragene indgå som historisk kildemateriale i bibliotekets arkiv i Håndskriftsamlingen. Også erindringsbidrag, som ikke måtte ønskes offentliggjort med det første, modtages med taknemmelighed. De vil så blive opbevaret efter nærmere aftalte retningslinjer.

Af hensyn til den påtænkte publikation bedes bidrag sendt til biblioteket senest den 1. november 1992.

Kuverten mærkes "Jubilæum 1993" og sendes til forskningsbibliotekar Harald Ilsøe, som også kan kontaktes telefonisk vedrørende tvivlsspørgsmål.

Genealogica

Mikkelsen, Hans: Barselstue og Himmelstige, samlede digte og salmer af Løjt-deggen Hans Mikkelsen (1720-1796). Historisk Samfund for Sønderjylland. kr. 190 (skønlitteratur).

Lillethorup, Ulrich: Else Marie Kaldal og Brudekilden, en kvindeskæbne fra Himmerland. Dansk Historisk Håndbogsforlag. kr. 98 (skønlitteratur).

Pedersen, Robert: Bianco Luno, skildringer af mennesker og miljø i og omkring et københavnsk bogtrykkeri 1831-1991. Holkenfeldt. kr. 300 (00.109).

Dejn, Ole: Forskning i statens arkiver, bibliografi over bøger og afhandlinger skrevet af arkivarer ved Rigsarkivet, landsarkiverne og Erhvervsarkivet i deres forskningstid og udgivet 1980-1989. Gad kr. 122 (01.56).

Pedersen, Frank: Topografiske beskrivelser, katalog. Kort- og Matrikelstyrelsen, Biblioteket. kr. 100 (01.646).

Bibliografi over Limfjordsegnens kultur- og naturhistorie. Moesgård. kr. 70 (01.764).

Rigsarkivet og hjælpemidlerne til dets benyttelse. Bind 2, I-IV. bind. 1848-1990, statsrådet, domstole, ministerier og departementer. Gad kr. 488 (02.91).

Skatkisten, arkivalier og historier fra landsarkivet. Udgivet i anledning af 100-årsdagen for åbningen af Landsarkivet for Nørrejylland. LA for Nørrejylland kr. 315 (02.91).

Gundestrup, Bente: Det Kongelige danske Kunstkammer 1737. 2 bind. Nationalmuseet kr. 785 (06.6).

Sorø Amts Museum, i felten med spade og båndoptager, jubilæumsskrift i anledning af museets 75-årige beståen den 25. juni 1991. Sorø Amts Museum kr. 125 (06.6).

Tvede-Jensen, Lars: Jydske efterretninger, historien om Aalborg Stiftstidende gennem 225 år. Aalborg Universitetsforlag kr. 195 (07.96).

Weitling, Günter: "Kirken den er et gammelt hus", billeder fra Nybøl kirke og sogn gennem 800 år. Menighedsrådet for Nybøl sogn. (27.67).

Knudsen Knud: Kampen for en bedre tilværelse, arbejdernes historie i Danmark fra 1800-tallet til 1990. Selskabet til forskning i Arbejderbevægelsens historie. kr. 250 (32.26).

Kjør, Gunnar: Landet bag hav, om Argentina og om danskere og deres efterkommere i Argentina. Odense Universitetsforlag, kr. 178 (32.61).

Routley, Anne-Grethe L: "Over there", dansk i Amerika. Academic Press kr. 136 (32.61).

Korr Johansen, Erik: Erhvervsarkivets arkivoversigter. Bind 1, Virksomhedsarkiver fra landbrug, industri og håndværk m.v. Erhvervsarkivet kr. 140 (33.19).

Fauerholdt Jensen, L. E.: Mark guld, mark jord - leding, jordinddeling i Danmark 1200-1340. Aalborg Universitetsforlag kr. 154 (33.2).

Venge, Mikael: Det gamle Aalborghus, told og skatter på Christian II's tid. Told- og skatthehistorisk Selskab kr. 238 (33.86).

Dübeck, Inger: Aktieselskabernes retshistorie. Jurist- og Økonomforbundet kr. 175 (34.53).

Henningsen, Gustav: Heksejægeren på Rugård, de sidste trolddomsprocesser i Jylland 1685-87. Skippershoved kr. 168 (34.796).

Scocozza, Benito: Mordbranden, en historie om nabostrid på Christian 4.s tid. Strandberg kr. 78 (34.796).

Kancelliets brevbøger vedr. Danmarks indre forhold. 1648, i uddrag. Rigsarkivet. kr. 328 (35.21).

Bjerg, Hans Chr.: Til fædrelandets forsvar, værnepligten i Danmark gennem tiderne. Værnepligtsstyrelsen kr. 80 (35.51).

Folkestyre i by og på land, danske kommuner gennem 150 år. Poul Kristensen. kr. 250 (36.1).

Funch, Egon: Bønder, præster og fattigfolk, Glostrup sogneforstanderskabs historie 1842-67. Historisk selskab for Glostrup, Brøndby, Albertslund og Vallensbæk kr. 100 (36.2).

Reitzel-Nielsen, Erik: Johanniterordenens historie med særligt henblik på de nordiske lande. Bind 3, tiden efter 1798. C.A. Reitzel kr. 425. (36.8).

Horne Højskole, Horne Ungdomsskole, jubilæumsskrift 1891-1991. Horne Ungdomsskole (37.414).

Helk, Vello: Dansk-norske studierejser. 2 bind. 1661-1813. I bind 2: Matrikel over studerende i udlandet. Odense Universitetsforlag kr. 358 (37.6).

Københavns Universitet 1479-1979. Bind 1: Almindelig historie 1479-1788. Gad kr. 388 (37.64).

Wingender, Nete Balslev: "-Drivhuset for den sygnende Plante-", børn og opdragelse i åndssvageanstalten Gl. Bakkehus 1855-1902. Dansk psykologisk forlag kr. 150 (38.7).

Strange Nielsen, A.: Lægedomskilder i lokalsamfundet, 11 midtsjællandske helligkilder. Foreningen Danmarks Folkeminder kr. 98 (39.3).

Gaardboe, Anton: Himmerlands rakkere, fra vugge til grav. Nyrevideret udgave. Jens Bråten kr. 138 (39.4).

Skougaard, Mette: Som man reder - om sengesteder, soveskik og sengeopredning i 1800-tallets landbohjem. Nationalmuseet kr. 50 (39.6).

Grølsted, Esther: Hverdagstøj på landet, sommer 1788. Nationalmuseet. kr. 125 (39.7). - Hertil kan købes 3 hæfter omhandlende A: mandetøj, B: kvindetøj, C: børnetøj. Alle med syteknik og snitmønstre. á 35,- (39.7).

Fleischer, Jens: Politikens håndbog i lokalhistorie. Politiken kr. 229 (40.71).

Danske gårde i tekst og billeder. Forlaget Danske Landbrug. pr. bind ca. 1680 (46.1).

Bornholms amt. Allinge/Gudhjem, Hasle, Neksø, Rønne og Åkirkeby kommuner.

Fyns amt bd. 1: Bogense, Ejby, Kerteminde, Middelfart, Munkebo, Nørre Åby, Odense, Otterup, Søndersø, Vissenbjerg og Årup kommuner.

Nordjyllands amt (Gl. Hjørring amt) Bd. 1. Brovst, Dronninglund, Hirtshals, Hjørring, Løkken-Vrå, Skagen, Sæby og Åbybro kommuner.

Nordjyllands Amt (Gl. Hjørring amt) Bd. 2: Brønderslev, Fjerritslev, Frederikshavn, Hals, Læsø, Pandrup, Sindal og Aalborg kommuner.

Nordjyllands amt (Gl. Aalborg amt) Bd. 1: Arden, Hadsund, Nibe, Nørager, Skørping og Aalborg kommuner.

Nordjyllands amt (Gl. Aalborg amt) bd. 2: Farsø, Hobro, Løgstør, Sejlflod, Støvring og Aars kommuner.

Storstrøms amt. Bd. 1: Fakse, Fladså, Holmegård, Langebæk, Næstved, Præstø, Rønnede, Stevns, Suså og Vordingborg kommuner.

Storstrøms amt. Bd. 2: Møn og Falster, Møn, Nykøbing, Nørre Alslev, Stubbekøbing og Sydfalster kommuner.

Stern, Nicolai Severin: Gader, Torve og Pladser indenfor Voldene i Residentsstaden Kjøbenhavn. Strandberg kr. 78 (46.3).

Historiske meddelelser om Kjøbenhavn. Årgang 1991, med register til årbøgerne 1988-91. Københavns Stadsarkiv, kr. 110 (46.305).

Bierrings, Else: Københavner med K, barndoms minder fra tyvernes Fiolstræde. Foreningen Danmarks Folkeminder kr. 110 (46.37).

Alle tiders Odsherred. Årgang 1991, Nykøbing Sjællands ældste historie. Odsherreds Museum kr. 45 (46.4).

Glostrup før og nu. Glostrup Lokalhistoriske Arkiv kr. 100 (46.4).

Hansen, Niels-Jørgen: Ringsted - en by i Midtsjælland Bind 1: Landsting, kirke, kloster, købsted. Midtsjællands lokalhistoriske arkiv kr. 125 (46.4).

Mathiessen, Hugo: Hugo Mathiessens Odense, fotograferet september 1915. Odense Universitetsforlag kr. 150 (46.4).

Munch Christensen, Jørgen: "Undergrunden" i Vejle, besættelsen og kapitulationen, personregister. Humilitas kr. 62 (46.4).

Pedersen, Erik: Jyndevad, lokalhistorisk bog. Eget forlag (46.4).

Pedersen, Kenno: Det florissante Helsingør. Nordisk forlag kr. 152 (46.4).

Rude, Axel: Billeder fra det gamle Vejle, sag- og personregister. Humilitas kr. 45 (46.4).

Glahn, H.C.: Glahns anmærkninger, 1700-tallets grønlandere - et nærbillede. Det Grønlandske Selskab kr. 170 (46.7).

Morsing, T.: De ansete mænds fagforening, Dansk Ingeniørforening 1892-1992. Teknisk forlag kr. 140 (60.6).

Christensen, Jørgen F.: Rundt til danske vandmøller. Cronic kr. 125 (60.96).

De skabte Aarhus, 12 foretagere og deres værk. Erhvervsarkivet kr. 244 (60.96).

Loldrup, Hans-Otto: Pilletrillerens forvandling, en historie om farmaceuternes profession gennem hundrede år, deres udvikling fra håndværkere til akademiske sundhedsarbejdere. Loldrup kr. 295 (61.5506).

Wistoft, Birgitte: "Elektricitetens Aarhundrede", dansk elforsynings historie. Bind 1: 1891-1940. Elmuseet kr. 295 (62.31).

Langberg, Harald: Kronborgs kronværk, glimt af en europæisk fæstnings historie. Langberg (62.65).

Jensen, Flemming: Skovbønderne, skovene i Frederiksborg Amt fra vikingetid til enevælde. Amtscentralen kr. 110 (63.409).

Skougaard, Mette: Bondens have, bondehavernes udformning, dyrkning og anvendelse i 1800-årene. Nationalmuseet kr. 50 (63.519).

Knudsen, Ann Vibeke: Bornholmernes mad, en kulturhistorisk kogebog, om madtraditioner på Bornholm 1870-1950. Bornholms Museum kr. 95 (64.1).

Køkkenet, Danmarks største arbejdsplads, køkkenets kulturhistorie. Øl-god museum kr. 80 (64.55).

Flyvbjerg, Anders: Fra gangkone til rengøringsassistent, Aalborg kommunes skolevæsen 1846-1970. De historiske Arkiver kr. 50 (64.8).

100 sider af et stormagasins historie, Iillum's 100 år. Illums kr. 148 (65.08).

Poulsen, John: Nordbanen, med tog til Nordsjælland gennem 125 år. Historisk-topografisk selskab for Lyngby-Taarbæk kommune kr. 160 (65.841).

Jacobsen, Bendt: Kultog til gasværket, de københavnske gasværker og deres kulbaner. Bane Bøger kr. 159 (65.842).

Kofoed, Lasse: Postvæsenet 1841-1991, 150 år på Bornholm, det bornholmske Postvæsens historie. Bornholms Tidende kr. 198 (65.85).

Holm-Petersen, F.: Barbados for ordre, groller i vestfart. Marstal Sø-fartsmuseum kr. 119 (65.909).

Den sejlene bro, HH-overfarten 1892-1992. Helsingør Kommunes Museer kr. 175 (65.909).

Andersen, Mikael: Sølv- og snurrepiberier, håndværk på museum i gamle dage. Kulturhistorisk Museum Randers kr. 45 (68.06).

Jepsen, Anton: Det kongelige Møbelmagasin og københavnersnedkerne, danske møbler efter 1777. Poul Kristensen kr. 256 (68.5).

Wiene, Inger: En historie om kvindelige håndværkere i 200 år. Selskabet til forskning i Arbejderbevægelsens Historie kr. 150 (69.06).

Skatte fra Valdemar Sejrs tid fra Jylland, Fyn og Slesvig, Viborg stiftsmuseums udstilling i 750 året for Jydske Lov. Viborg Stiftsmuseum. kr. 50 (71.86).

Vesterbro bydelsatlas, bevaringsværdier i byer og bygninger 1991. Hans Reitzel kr. 100 (71.95637).

Fladså kommuneatlas, bevaringsværdier i byer og bygninger 1991. Hans Reitzel kr. 230 (71.9564).

Kronborg Christensen, John: Aabenraa kommuneatlas, bevaringsværdier i byer og bygninger 1991, Hans Reitzel kr. 300 (71.9564).

Rødovre kommuneatlas, bevaringsværdier i byer og bygninger. Hans Reitzel kr. 300 (71.9564).

Toft Jessen, Jørgen: Haderslev kommuneatlas, bevaringsværdier i byer og bygninger 1991. Hans Reitzel kr. 300 (71.9564).

Jansen, Henrik M.: Træskomaleren, et fynsk kalkmaleriværksted i 1400-tallet. Svendborg & Omegns Museum kr. 80 (74.6).

Pragt & poesi, kniplinger gennem 400 år. Det Danske Kunstindustrimuseum kr. 100 (76.48).

Dalberg, Vibeke: Stednavneændringer og funktionalitet, analogisk stednavneomdannelse, epexegetisk stednavnedannelse og stednavneskifte belyst ved danske toponymer. C.A. Reitzel kr. 150 (89.684).

Meldgaard, Eva Villarsen: Navnemode og modenavne, 6000 drenge- og pigenavne. Billesø & Baltzer kr. 98 (89.689).

Nyheds-brev for historiske værksteder i Danmark. Helsingørskommunes lokalhistoriske Arkiv og Museer. 4 numre årligt (90.72).

Holm, Poul: Kystfolk, kontakter og sammenhænge over Kattegat og Skagerrak ca. 1550-1914. Fiskeri- og Søfartsmuseet kr. 298 (95).

Malling, Ove: Store og gode Handlinger af Danske, Norske og Holstenerne. Gyldendal, efter 1. udgaven 1777 kr. 495 (96).

Bauer, Nicolai: Sanselig og disciplinering, det danske standssamfund i 1500-1600-tallet. Munksgaard kr. 155 (96.2).

Frøkjær-Jensen, Sven: Segl og scepter, danskernes virkelighed 1559-1660. Gyldendal kr. 225 (96.2).

Kjærgaard, Thorkild: Den danske revolution 1550-1800, en økohistorisk tolkning. Gyldendal kr. 268 (96.2).

Søby Andersen, Henning: En lus mellem to negle, dansk-norsk neutralitetspolitik 1801-1807. Odense Universitetsforlag kr. 178 (96.3).

To hundrede Træsnit, tegninger fra krigen i Danmark 1864. Den Selvejende Institution Fregatten Jylland kr. 150 (96.6).

Kaarsted, Tage: For videnskab og kunst, medaljen Ingenio et arti 1841-1991. Odense Universitetsforlag kr. 328 (99.26).

Fogstrup, Nete With: Poeten Frederik Andersen, Frederik, 1890-1974. Lokalhistorisk Arkiv, Fredericia kr. 90 (99.4).

Hedegaard, Ole A.: Johanne Luise Heiberg og krigen 1864, en militær- og personalhistorisk studie. Thorsgaard kr. 148 (99.4).

Krogh, Peder: Et lille stykke kulturhistorie, Peder Kroghs erindringer 1827-54. Selskabet for Dansk Skolehistorie kr. 145 (99.4).

Rykind-Eriksen, Kirsten: Smag og stil, juvelér og sølvvarefabrikant V. Christensen 1850-1900. Det Danske Kunstindustrimuseum kr. 60 (99.4).

Danmarks adels aarbog. 1988/1990 (92. årgang) Eget forlag kr. 750 (99.8).

Lone Wredstrøm

ANNONCE

Undertegnede har udarbejdet udkast til en anetavle for Vilhelmine Frederikke Winther, 1769-1837.

Min ane nr.43.

Tavlen indeholder en række såkaldt "stærke aner", bl.a. linjer for slægterne Baden, Liliefeld, Rosenvinge og Forbus fra helsingør, Kotte, Mule, Friis, Bonde m.fl. fra Odense og Nordfyn, indvandrerslægten Luja fra Sachsen, Winther og Thestrup fra Århusegnen, samt Guldsmed, Pouch og Franck fra Ribe (og Assens).

Jeg har her søgt at samle alle de nyeste oplysninger, hvorfor tavlen for visse personers vedkommene afviger fra, hvad man kan læse andre steder. Den er på 8 sider + 2 sider med kildeangivelser for de oplysninger, der er fremkommet inden for de seneste år.

Skulle der i Deres forening være medlemmer, der er interesseret i at modtage tavlen - mod at betale 10 kr. for porto og andre omkostninger - sender jeg den meget gerne.

Bent Østergaard
Rundvangen 6
2605 Brøndby

JOHAN PEILIN
RIGSARKIVET
RIGSDAGSGÅRDEN 9
1218 KØBENHAVN K

20

Indholdsfortegnelse

Forårsudflugt.....	s. 3
Litteraturliste,bogsamling.Ved Lone Wredstrøm.....	s. 5
Hvem Forsker Hvad, adresser.Ved Lone Wredstrøm.....	s. 6
Boganmeldelse.....	s. 7
Arkivbesøg. Ved Anton Blaabjerg.....	s. 8
Noget til Oplysning... Ved Inger Lerche.....	s. 10
DIS. Ved Elsebeth Paikin.....	s. 14
Arkivernes Informationsserie.....	s. 14
Jubilæum.....	s. 16
Genealogica. Ved Lone Wredstrøm.....	s. 17
Annonce. Ved Bent Østergaard.....	s. 23

Indhæftet midt i bladet findes oversigten over efterårets foredrag. Bemærk også arrangementet omtalt på side 14.

V.

Kong Valdemar mod Venden drog,
Hvor Svantevit han sønder slog.